

Biodiversiteit

Bijdrage Boerenbond

Landbouw en biodiversiteit hebben geen eenvoudige relatie. Bepaalde soorten komen in onze streken voor omwille van de aanwezigheid van landbouw, denk maar aan akkervogels en bepaalde graslanden. Landbouw creëert zelf ook soorten bij door bijvoorbeeld gewassen te veredelen en dieren te domesticeren. Anderzijds wordt de intensivering van de landbouw als één van de belangrijke oorzaken van het verlies aan biodiversiteit beschouwd. Er wordt vaak verwezen naar de situatie in de 19de eeuw toen er nog veel meer biodiversiteit in het Vlaamse landbouwgebied aanwezig was. In het midden van de 19de eeuw was echter meer dan 70% van de Vlaamse grond bestemd voor landbouw en woonden er 2 miljoen Vlamingen. Intussen zijn we met meer dan 6 miljoen Vlamingen en is Vlaanderen in de voorbije eeuw uitgegroeid tot één van de dichtst bevolkte, meest geïndustrialiseerde gebieden van de wereld. Onze Vlaamse land- en tuinbouw kreunt onder al dat geweld en heeft moeite om zich te handhaven.

De Vlaamse situatie is vrij uniek in Europa. In Vlaanderen is 34 % van alle beschikbare grond volgebouwd, het Europese gemiddelde is 11 %. 46 % van de beschikbare grond in Vlaanderen is landbouwgrond, in Nederland is dat 55 %, in Frankrijk 54 %, in Denemarken 64 %. Vlaanderen is uitgegroeid tot een heel sterk verstedelijkt gebied en dat creëert specifieke problemen en uitdagingen voor de landbouw. Uit deze cijfers blijkt duidelijk dat Vlaanderen op het vlak van biodiversiteit en landbouw een benadeeld gebied is vergeleken met andere delen van de EU. De inspanning die in ons gebied aan de landbouw gevraagd wordt, is significant zwaarder dan die in andere delen van Europa. Het enige gelijkaardige gebied in West-Europa is Nederland, waar de verhoudingen ongeveer dezelfde zijn, maar waar de versnippering van het buitengebied veel kleiner is dan in Vlaanderen.

Binnen Vlaanderen zijn de laatste jaren vanuit de landbouwsector al heel wat inspanningen geleverd op het vlak van milieu en natuur. Cijfers uit de Vlaamse milieuraapporten tonen bijvoorbeeld aan dat de stikstofemissie naar lucht, bodem en water uit landbouw in 2007 met 69% gedaald is tov 1990. De ammoniakemissie vanuit de landbouw was in 2008 53% lager dan in 1990. Aan bodemvruchtbaarheid zal de komende jaren voldoende aandacht moeten besteed worden. Het percentage koolstof in de Vlaamse akkers en weilanden daalde in de periode 1982-2005.

Landbouwers kunnen op vrijwillige basis contracten afsluiten met de Vlaamse Overheid voor het uitvoeren van bepaalde milieu- en natuurmaatregelen waarvoor dan een vergoeding wordt uitbetaald. In 2009 werden op meer dan 64000 ha dergelijke maatregelen uitgevoerd. Uit de contractaanvragen voor 2011 blijkt dat er ten opzichte van 2010 nog 400 landbouwers meer een natuurgerichte maatregel (zoals natuurvriendelijke perceelsranden, akkervogelbeheer,...) wensen uit te voeren. In het project ECO² richten boeren agro-beheersgroepen op die via een projectmatige en gebiedsgerichte aanpak efficiënter aan natuurbeheer doen en dit binnen het economische landbouwgebeuren. In dit 'boereninitiatief in boerenhanden' zijn er groepen actief rond onder andere weide- en akkervogels, onderhoud van holle wegen en waterbeheer zowel in agrarisch als in natuurgebied.

Door de inspanningen, zoals hierboven vermeld, die de landbouwsector levert ten voordele van natuur in landbouwgebied, tracht de sector in te spelen op maatschappelijke en

beleidsmatige verwachtingen. In praktijk stellen we echter vast dat die inspanningen vaak contraproductief werken. De nieuwe natuurwaarden in het agrarisch gebied kunnen een zware hypotheek leggen op de verdere landbouwuitbating in het gebied en dit voornamelijk in het kader van vergunningenbeleid en planologische gevolgen. De toepasselijke Europese en sectorale regelgevingen, zoals het decreet Natuurbehoud en de habitat- en vogelrichtlijn, zorgen er immers voor dat dergelijke nieuwe natuurwaarden disproportionele gevolgen hebben op de realisatie van de hoofdbestemming van het gebied. Daarom vraagt de landbouwsector meer rechtszekerheid. We stellen vast dat er vanuit ruimtelijke ordening meer en meer gestreefd wordt naar het creëren van verwevingsgebieden en multifunctioneel ruimtegebruik. Gelet op bovenvermelde problemen en de resoluties van het Boerenbondcongres 2006 blijft voor Boerenbond het uitgangspunt: "Scheiden waar kan, verweven waar moet".

De landbouwsector wordt binnen het dichtbevolkte geïndustrialiseerde Vlaanderen ook regelmatig geconfronteerd met de verplichte compensaties voor natuur bij grote infrastructuurprojecten zoals havenuitbreiding of de aanleg van een nieuwe weg. In het compensatiebeleid bestaat er nog heel wat onduidelijkheid/discussie over welke oppervlaktes en maatregelen nodig zijn om op een correcte manier aan natuurcompensatie te doen. Ook op het terrein is de ontwikkeling van bepaalde natuurwaarden onvoorspelbaar. Het agrarisch gebied is de "sluitpost" en moet meestal inleveren om de eindsom te doen kloppen. Daarom is het belangrijk dat projecten geleidelijk aan en gefaseerd worden uitgevoerd zodanig dat er via monitoring en onderzoek een leerproces kan worden opgezet zodat de aanleg en het beheer van elke fase geoptimaliseerd kan worden. Doelstelling moet zijn om de impact naar landbouw tot een minimum te beperken waarbij rekening wordt gehouden met het principe van zuinig ruimtegebruik. Een vraag die binnen de landbouwsector leeft is of het met de groeiende wereldbevolking verantwoord blijft om vruchtbare landbouwgronden om te zetten naar natuurgebied. Verder onderzoek rond de relatie tussen landbouw, voedselvoorziening en biodiversiteit is dan ook noodzakelijk.

In het onderzoek en beleid rond biodiversiteit in landbouwgebied zou er ook meer rekening moeten gehouden worden met het feit dat land- en tuinbouwers ondernemers zijn en geen filantropen. Het lopende onderzoek over de relatie landbouw en biodiversiteit gebeurt voornamelijk vanuit het natuurstandpunt en niet vanuit een landbouweconomische benadering. Er is nood aan meer wetenschappelijke - economische onderbouwing over hoe biodiversiteit kan ingepast worden in de Vlaamse landbouwbedrijfsvoering.